

Souvereine verlossing.

„Zij brachten tot Hem een vrouw, in overspel gegrepen... Een schaamteloze, die zelfs den schijn der eerbaarheid niet bewaard had, maar gegrepen was op de daad zelve.

Apathisch, als zulke verworpen schepselen zijn, ligt zij aan de voeten van den Heiland zoo als de rechtvaardige mannen haar neergegoot hebben.

Geen poging tot verontschuldiging doet zij, geen snik van berouw komt over haar lippen, zelfs niet de kreet om medelijden. In het aangezicht van een wreeden dood gedraagt deze willooze zich als een wie het niet aangaat.

Welk een verschil met die andere zondares, die alles trotseerde om Jezus te bereiken, die knielde aan Zijn voeten, die met tranen besproeide en afdroogde met haar haren.

Hier: de wat-kan-het-mij-schelen-houding van een verharde ziel!

Zij brachten tot Hem een vrouw, in overspel gegrepen... Als zij haar gebracht hadden tot een maatschappelijke werker, wel, hij zou haar zeker gevraagd hebben: Hoe ben je zoo ver gekomen? Want wij onderzoeken gaarne naar de ratio van de zonde, schoon zij geen ratio heeft. Ook zouden wij zeggen: Mensch, het is niet makkelijk om van zoiets af te komen, het is geen koek-eten, begrijp dat goed vóór je begint! (Want wij zouden geen u tot haar zeggen, zooals Jezus deed.) Als zij eindelijk uit ons kantoorje ging, zouden wij zuchten: een hopeloos geval, zij is veel te ver heen!

Als zij haar gebracht hadden bij een evangelist, wel, die zou waarschijnlijk zeggen: Vrouw, ik moet eerst eens wat van je hooren. Onbeleden zonden zijn onvergeven zonden, begrijp dat goed! Je moet krachtig bekeerd worden! Mogelijk zou hij daar langdradig over spreken en een zeker schema daarvan ontwikkelen.

Als zij haar dan — na een langen tijd van proef — gebracht hadden voor een kerkeraad, wel, dan zou er ernstig over haar geval zijn gesproken. De broeders zouden waarschijnlijk gezegd hebben: Je moet met haar te doen hebben, maar je moet met zoo'n hysterica toch oppassen! Daar komt zoo gauw een klad op de kerk, laat ze maar wat in de evangelisatie blijven...

Maar zij brachten haar tot Hem, tot den eeuwig-gezegenden Verlosser! En Hij sprak: Ga heen en zondig niet meer!

Heere, hoe moet ik dat nu toch rijmen met de psychologie? Wij weten toch heel goed, dat zoo iemand maar niet ineens van zulk een boezem-zonde af kan komen? Dat is immers een proces van jaren, van veel vallen en opstaan? Hoe kunt U, Heere, nu zoo nuchter en zakelijk, zoo gewoon en zoo troostend zeggen: Ga heen en... zondig niet meer! Heere, ik raak heelemaal in de war met mijn theologie! Het staat in mijn schema heel, heel anders. In mijn schema staat, dat je niets met iemand kunt aanvangen vóór hij zijn zonden ziet. Dus ik moet zeggen, dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hem ligt. Dat die steenen, die de schriftgeleerden al in hun hand hadden, nog maar kiezelsteentjes zijn, vergeleken bij de rotsblokken van het gericht! Maar U zegt: Ik veroordeel u niet. Dat kan ik niet rijmen. Voorts hebben wij van oudere en nieuwere evangelisatiebewegingen geleerd, dat het vóór alle dingen er op aankomt, dat men de menschen open krijgt en deze vrouw heeft twee woordjes gezegd in antwoord op Uw vraag. Eén van die twee was nog verkeerd ook, zij sprak U aan als „Heere“ en dat kwam haar niet toe, want zij is een goddelooze Bondsbreukster!

De Heiland zwijgt op veel van onze vragen, zooals Hij zweeg tegenover de Schriftgeleerden en figuren teekende in het zand. Maar toen die vrouw Hem aanriep als Heere, toen maakte Hij haar tot Zijn eigendom en kocht haar met lichaam en ziel van al haar zonden, reinigde haar tot Zijn eigen volk (Titus 2:14). Daarom kon Hij zeggen: Ga heen en zondig niet meer! Want dat hield de belofte in: „Ik ben met u, Ik ben uw God, Ik sterk u, Ik help u, Ik ondersteun u...“ (Jes. 42:10).

Jezus leidde haar zó uit de Stad Verderf het Paleis Liefelijkheid binnen!

Hengelijke tijding,
Bron van hartverblijding,
Evangeliewoord,
Woord van God gegeven
Woord van eeuwig leven,
Zalig, die u hoort.
Zalig hij, wiens harte gij,
Met een onverwikt vertrouwen
Leert op God te bouwen!

N. B.

14:17), zijn dit toch GIFTEN, maar geen geboden! Het uitroepen is authentiek. Verleden week heb ik het noodige er al van gezegd; geen mensch denkt er aan, spijs en vrolijkheid tot geboden te maken; en men moet aan de V.U. maar liever geen stellingen meer tegen deze imaginaire bewering poneeren bij promoties, opdat de wetenschappelijke ernst op dit punt weerkeere bij die gelegenheden. Maar voor de dogmatistische aanwending van deze en dergelijke Schriftplaatsen verwijs ik maar weer naar de uitnemende artikelen, die Prof. Greijdanus in ons blad wijdde aan de spijs en vrolijkheid van farao en anderen. Ook het hart van den antichrist zal God vervullen met spijs en vrolijkheid. Maar wat zegt dit voor het probleem, waarover de discussie loopt? Zeker niet, wat Prof. Hepp als axioma poneert, dat Gods gaven den RECHTSGROND vormen van de eischen (91); een bewering, die ik niet graag overnemen zou, en die ik hoop te weerspreken, mijn leven lang.

Het doet wonderlijk aan, zó te hooren argumenteeren door een theoloog, die het noodig vindt, Kuypers spraakgebruik (inzake „bijbelsche theologie“) achteruit te dringen, evenals dat van Baynick („bijbelsche dogmatiek“), om het uit historisch oogpunt zeer onduidelijke (en vaak tegen Schriftgeboeven gekeerde) woord „biblicisme“ er bij het volk in te hameren, met behulp van brochures, en van een dissertatie, die aan het euvel van valsche vernuft lijdt (Dr de Klerk). Wat Prof. Hepp aanziet voor biblicisme, is soms niets anders dan een poging tot Schriftbewijs, die hem methodisch niet juist dunkt. Laat ons niet vergeten, dat het verkeerde van die methode niet alleen aanwezig kan zijn bij diegenen, die tegen een overheerschende meening willen ingaan, doch ook bij hen, die voor een overgeleverde meening (van jonger of ouder datum) strijden. Met andere woorden: dat, indien Prof. Hepp anderen van biblicistische argumentatie beschuldigt, hij zelf er niet aan ontkomt. De vraag, wat Gods gezindheid is bij het uitreiken en toedeelen van levensgoederen, is in Hand. 14:17 zeker niet in Prof. Hepps zin beantwoord. Gaat het niet over het zichzelf niet onbetuigd willen laten van God? En over het laten wandelen van de menschen in hun wegen?

Verleden week wees ik op de door mij voorgestane zienswijze, die spijs en drank, regen en zonneschijn, ziet o.m. als het materiaal, dat God ons uitreikt, opdat we er mee zouden werken in de wereld. Wie zich dat herinnert, haalt zijn schouders op, als Prof. Hepp vraagt: waren die spijs en die drank, was het licht der natuur nu „bevel“ of „gave“? Op zijn vraag: zijn die goede gaven genade of niet? antwoord ik: redeneer niet biblicistisch, en lees voorts, wat Prof. Greijdanus schreef: de dogmatiek moet immers volgens U op de exegese rusten?

Tenslotte: Prof. Hepp zegt: „waar er ook in de belijdenisschriften direct of indirect over de algemeene genade (zonder gebruik van dien term) wordt gesproken, staan immer de gaven Gods op het eerste plan“. Voorzover met „gaven“ bedoeld wordt een tegenstelling met „bevelen“, laat ik dit, als mij niet rakende, langs me heengaan. Wel let ik op wat Prof. Hepp zegt: „zonder gebruik van dien term“. Dat wil of zeggen: ik heb het niet over de plaats, waar de term wel gebruikt wordt, of het betekent: de term komt in de belijdenis niet voor. Hoe het ook bedoeld mag zijn, jammer en onduidelijk, en onvolledig is dit alles dan toch in elk geval. Want reeds weken geleden wees ik er op, dat de Doritsche Leerregels spreken van „algemeene genade“. Ik kan me haast niet voorstellen, dat Prof. Hepp die plaats over het hoofd gezien zou hebben, want zij handelt over het licht der natuur, waarover Prof. Hepp het nu juist niet hebben wil, bl. 91. Welnu, in de „Weerlegging der Dwalingen“ staat, dat dat licht der natuur voor de Remonstranten algemeene genade is. En dat licht der natuur komt er voor als materiaal, waarmee al of niet gewerkt kan worden. („W. d. D.“ op III en IV, § 6). Ik denk er niet aan, uit dit verband een hatelijkheidje te suggereeren. Ik denk er wel aan, tot Prof. Hepp te zeggen: spreek wat nauwkeuriger, en ontduik de kwestie niet.

K. S.

Hoe Prof. Dr V. Hepp citeert. (VII.)

(Van twee onderstelde perioden bij K. S....)

Geval 13. Ditmaal heb ik een ondertitel aangebracht; want geval no. 13 wordt bijna vermakelijk.

Prof. Hepps levendige fantasie is zijn grootste belemmering. Hij houdt zijn „geest“ niet in toom, en aangezien de pen na den geest komt, denkt hij maar, zijn pen in toom te houden in de polemiek. Hij neemt soms zich voor, ergens over te schrijven; zoekt materiaal bijeen; verzamelt citaten; begint deze te ordenen en te verdeelen; controleert zijn indeelings-principes niet, maar neemt hun juistheid al te gemakkelijk aan; ziet zijn fantasie aan voor gestaafde werkelijkheid, en draaft dan door.

Dat kwaad kan zóver gaan, dat hij niet alleen over iemands beweringen uit een bepaalde periode van diens publicaties allerlei fantastische verhalen doet (bewijzen gaf ik), doch zelfs over de geschiedenis van iemands denken aan 't fantasieeren slaat. Voor een dogma-historicus, vooral als hij zijn promovendi met zijn lichtvaardige Deformatiebrochures serieus laat werken (Dr de Klerk b.v.), is die manier van doen uit een oogpunt van broederlijkheid en wetenschappelijkheid zeer bedenkelijk.

Ze is het ook in mijn geval. Tot mijn verbazing kwam ik zoo onder het lezen van de aanklachtenreeks van „den dogmaticus van de V.U.“ (zooals zijn medewerker Prof. Kuypers hem aandiende) tot de ontdekking, dat

er in het spreken van den dogmaticus van Kampen, K. S., met name in diens handelen over de „kleine overblijfselen“ van het beeld Gods twee perioden zijn. Hoor toe: „Binnen een paar jaar tijds zou men“ — aldus Prof. Dr V. Hepp — „bij dit kritisch gevoelen“ (lees: K. S.) in haar (lees: zijn) beoordeeling van deze resten TWEE PERIODEN kunnen onderscheiden; de dogmenhistoricus Hepp geeft zijn actueelste college dus. Het staat op bl. 76.

Twee perioden dus.

Maar het is een snelle afloop als der wateren, tusschen periode I en II.

Hoor toe: „In de eerste periode blijft de aansluiting bij onze belijdenis grootendeels bewaard“ (grootendeels, moet U weten!). Dit nogal vriendelijk woord wordt dan gestaafd met eenige citaten uit mijn opstel „Jezus Christus en het Cultuurleven“ (bl. 265/6). Wel worden door Prof. Hepps schaar de zinnen van het citaat verknipt; maar dat zullen we nu even laten rusten. Prof. Hepp ziet in dat stuk „veel goede elementen“. Dit is alzo mijn eerste periode.

Maar — helaas — die tweede.

„Jammer genoeg“ — aldus Prof. Hepp — „wordt in de TWEEDE PERIODE DE TOON ANDERS“ (77). Dan komen er citaten uit mijn: „Wat is de Hemel?“ 286. Ook van die citaten wordt maar weer iets gemaakt, en wat er tegen wordt ingebracht is een schijngevecht. Maar dat komt later wel. Hoofdzak is, dat aan een tweede periode geloofd wordt. En dat de hoogleraar Hepp aldus concludeert: „Werden alzo (!) in de EERSTE periode van dit kritisch gevoelen“ (lees: K. S.) „de overblijfselen“ der algemeene genade“ (maar daar had ik 't niet over gehad, want 't ging over 't beeld Gods), „tenminste nog als restanten getaxeerd, in de TWEEDE wordt het wijzen daarop als egocentrisch en reactionair gewaakt.“ (78).

Tot zoover Prof. Hepp.

Ik veroorloof mij de opmerking, dat heel dit portret van K. S.' ontwikkelings- of deterioriseer-gang precies past in deze brochure: want het is óók al karikatueristisch fantasieproduct. Niet alleen zou Prof. Hepp voor het laten drukken van zóveel misverstanden bewaard gebleven zijn, indien hij wat hij van mij aanhaalt, niet zoo droevig had verknoeid (zie verleden week), maar ook, als hij zijn jongste dogmenhistorische constructie had willen opbouwen uit de bronnen. Natuurlijk heeft Prof. Hepp aldus geredeneerd: de citaten uit het opstel dateeren uit een bundel, gedateerd 1932 (dat staat tenminste op het titelblad, Jezus Christus en het Menschenleven). Terwijl het boek: „Wat is de Hemel“ het jaartal 1935 voert; de rekening is nu klaar: „binnen een paar jaar tijds“, o gereformeed volk, is die Schilder zoo veranderd; hij is nog wel in 1933 met algemeene stemmen benoemd tot hoogleraar, maar ellacé, snelle afloop als der wateren.

Maar in het gedenkboek, dat Prof. Hepp nog pas voor Gods aangezicht zag liggen, staan de dingen anders. Want het boek: „Jezus Christus en het Menschenleven“ wordt door mij besproken in „De Reformatie“ van 3 Febr. 1933; precies één maand vóór ik Prof. Hepp een exemplaar van mijn dissertatie toezond. In die aankondiging zeg ik, dat het boek „pas verschenen“ is; het zal dus wel Januari '33 onder de menschen gekomen zijn. En wat is nu het frappante van heel 't geval? Dit, dat alles, wat Prof. Hepp als uit mijn „TWEEDE periode“ citeert, uit de z.g. „EERSTE“ is. Het aan de tweede periode toegewezen citaat uit „Hemel“ 286, tot het begrip „reactionair“ toe, dat uitdrukkelijk wordt gerekend tot de tweede periode, is namelijk in het boek over den Hemel juist een passage, die ik inlaschte uit... „De Reformatie“ van 3 Febr. 1933, m.a.w. hetzelfde artikel, waarin ik de aankondiging doe van het artikel (uit de z.g. eerste periode) van mijn opstel: Jezus Christus en het cultuurleven.

Daar valt heel de geleerdheid omtrent de geschiedenis van Schilders denken in duigen. Het bewuste artikel, dat ik bij de bewerking van de copie voor het boek „Wat is de Hemel?“ uitknippte, en polijste, zegt uitdrukkelijk, dat ik even wilde aangeven, water „achter“ dat opstel zat. M.a.w., wat daarin staat, is niet een opvatting van een TWEEDE periode, maar een verklaring, hoe ik tot de EERSTE gekomen ben.

Het wordt nu haast paradoxaal: Prof. Hepp zegt: in die eerste periode was K. S. nog goed, maar later, o kerken, is hij achteruit gegaan; bewijs is: die en die passage. Confessioneel geschil! Dwaling! Maar — die bepaalde passage diende juist om te verhalen, hoe K. S. gekomen is tot het nog goedgevonden eerste-periode-standpunt. Nauwelijks hadden de menschen dat artikel van Febr. 1933 gelezen, of ze kwamen met mijn promotie me feliciteeren in alle hartelijkheid; en enkele menschen, die nu een tikje meesmuilen, omdat een professor van de Vrije toch wel waarheid zeggen zal, hebben me toen in alle vrolijkheid gefeliciteerd, ja zelfs, ervóór gestemd, dat ik professor worden zou.

Kan men nu begrijpen, waarom ik op heel dat doetje met verwondering neerzie? Waarom ik de synode van 1936 verkeerd gestuurd, en Prof. Hepp op onverantwoordelijke wijze aangemoedigd zie? De pagina's 284—289 van mijn „Wat is de Hemel?“ wemelen van de soms letterlijke aanhalingen uit het artikel van 3 Febr. 1933 (de „aanpak“ van cultuurvragen bij de „gemeene-gratie-leer“).

Wie dit eenmaal weet, haalt zijn schouders op over de sprookjes, die Prof. Hepp opdischt. Het sprookje van een redeneering, die „al strakker“ wordt aangehaald. Het is niet waar. Niet ik ben veranderd van opinie, maar enkele menschen zijn veranderd van lulin. De (Zie vervolg op blz. 212.)